

HRVATSKA RIJEČ

Preplatna cena: na godinu K 12. — Za pò godine K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suriše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 12 para petiti redak ili po pogodbi. — Priobčena pisma i zahvate tiskaju se pò 20 para po petiti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Sabor u Zadru.

Sjednica dne 6. listopada 1909.

Predsjednik u 10 sati otvara sjednicu. Pozivlje gg. dra Tresića i dra Marovića, da zapreme tajnička mjesta i zamjene dosadajne. Marović čita zapisnik prošle sjednice. Otvoriljuje se.

Predsjednik veli da su prispjele dvie brzajovke: jedna adresirana njenu, a druga saboru. U prvoj zahvaljuje se klub hr. delegata u Pešti radi rezolucije o veleizdajničkom procesu, u drugoj se dubrovčaci srbi zahvaljuju cielom saboru, što je u ime prosvjeda radi osude Srba digao sjednicu.

Čitaju se molbenice stigle na sabor. Vuković predlaže, da se molba uljarске zadruge u Janjini uputi fin. odboru. Prima se.

Biankini predlaže, da se molba obč. činovnika upravi upr.-gosp. odboru. Prima se.

Bakotić predlaže, da se molba zadruge srbskih štedionica za zajam uputi fin. odboru. Prima se.

Predsjednik javlja, da je primio 52 upita.

Pojedini zastupnici čitaju upite. Podnijeli su upite: Biankini, Vuković, Simić, Bakotić, Kunjašić, Radmiri, Knežević, Kulšić, Mitrović, Marović, Trumbić, Tresić i talijanski Salvi o tom, da se na poštanskom uredu u spljetu krši uređovna tajna i o tom, zašto „Smotra Dalmatinska“ ne donosi izvješće saborsku u oba jezika, hrv. i talij.

Od pravaša interpellirao je: Prodan: da se sagradi novi bimar u selu Vlačić na Pagu; o crkvi u Brvatu; da radijom kolnog puta vlada doskoči nevolji seljana u Nuniću i Dobropoljčim; zašto u Ninu ne bi ukinuta potrošarina, kad je carinarski ured prenešen u Privlaku; za lukobran na Ošjeku kod Prekog; o žandarskoj postaji u Ninu.

Matulina: da se uredi pristojna i higienička pomještca za škole i stanovi za učitelje.

Dr Dulbić, da se u Šibeniku ustroji škola za rudare, strojare i elektrotehničare.

Dr Mladinovi: da se radnicima kod tvornice duhana povećaju nadnice; da se u Lovreću, Opancim i ostaloj imotskoj krajini ukinu nezakonite krčme; zašto su mještia Lovreć i Arzano lišena sa strane vlade od prirponici za gradnju puteva; o gradnji nove crkve u Lovreću i Opancim.

Šimunić: o prolazima preko Mosora.

Dr Drinković: da se uzpostavi interurbana telefonska mreža u Dalmaciji koja bi glayne gradove spojila sa ostalim zemljama monarhije; obzirom na siromaštvo u Dalmaciji, da se vojnička služba na kopnu i na moru sažini na dvie godine; hoće li vlada, ne bude li uvažen predlog o ukinuću carine na šva žitju, prihvatiti predlog od interpellanta, da se količina od 50.000 centi slobodnih od carine poviši na 800.000, ili više prama potrebi, te da se prodaja predra seoskim blagajnam, a gdje ih nema obćinama.

Predsjednik najavljuje više predloga: Prodan iznaša tri predloga, koja donosimo na drugom mjestu.

Drinković i drugovi: Pošto vlada oteže sa dieljenjem opredieljenih bezkamatnih zajmova za obnovu Vinograda zaraženih filokserom; pošto ni od opredieljenog doprinosa za god. 1908. nije ni novčića još dala zanimanim obćinama, a pošto za god. 1909. nije sabor u tu svrhu glasovao još ni novčića; pošto je u austrijanskim krunovinama, gdje se loza goji, bezkamatni zajam uvijek opredieljen za 16 godina; pošto se jedino glasovanjem doprinosa pokrajinskoga može vladu prisiliti, da i ona mefne na razpoloženje državne doprinose, u tu svrhu potpisani predlažu, neka Visoki Sabor izvoli zaključiti:

U svrhu bezkamatnih zajmova za obnovu Vinograda zaraženih filokserom određuje se godišnji doprinos od K 60.000 kao 10 pò sto godišnji pokrajinski doprinos za god. 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917.

Trumbić i drug. Neka Sabor Kraljevine Dalmacije izvoli zaključiti:

Daje se nalog Zemaljskom Odboru, neka pročita pitanje o reformi izbornoga pravilnika za obćine kraljevine Dalmacije i to tako, da se pronadje način kako bi i manjine, kad dosegnu do izvjestne snage, imale biti zastupane u obćinskom vieću, dotično da se uvede tako zvani sistem proporcionalnog biranja, te neka u nastajnom zasjedanju prikaže odnosnu zakonsku osnovu na ustavno pretresanje, koje će probići narodnim zastupnicima još, prije nego se Sabor sastane.

Miličić i drugovi: Pogledom na silni napredak graditeljne zanatlijske i umjetničke škole u Spljetu, to se pokazuje potreba podupirati istu od strane zemlje, podporom pitomaca godišnjom stipendijom za siromašne i darovite, ne bi li kako pokrajina pokazala svoje zanimanje za tako korisni zavod.

I pošto druge pokrajine, koje su na visini obrtnog razvoja, ipak žrtvuju znatnih svota na godinu u tu svrhu, to i Dalmacija mora slediti taj primjer, i vršiti djelo, koje odgovara barem donekle savremenim i neodgodivim potrebam ove zemlje, koja je toliko za drugim zaostala.

Za to se predlaže:

Sabor Kraljevine Dalmacije ustanovljuje počamši od god. 1910.-1911., deset stipendija u iznosu od K 200 svaki na godinu, za pitomce, koji pohađaju graditeljsku, zanatlijsku i umjetničku školu u Spljetu i to za siromašne i darovite.

Kunjašić i drugovi: Sabor Kraljevine Dalmacije izražuje želju Vladi Njegova Veličanstva, neka još prije ljetnog ribanja god. 1910 uspostavi magazun za razpčavanje ribarske soli u Velojnici na otoku Korčuli.

Vit. Vuković, Kunjašić i drugovi.

Neka Visoki Sabor izvoli prihvatiti sledieći zaključak: Pozivlje se c. k. vlada da neodvlačno posreduje kod pomorske vlade u Trstu, u vrhu da bez daljeg odklivanja dade započeti, sradnje lagunama podmorških naslaga kod Broca koje prieće povećim brodovima ulazak u Stonski kanal.

Vit. Vuković i drugovi: Neka visoki Sabor izvoli prihvatiti sledieći zaključak:

Sabor dalmatinski izražuje želju Vladi Njeg. Veličanstva, da pri sklapanju trgovačkih ugovora s Crnogorom i Srbijom bude dopušten ne samo uvoz zaklane nego i žive marve u carinarsko područje Austro-Ugarske, a da svakako u korist naše trgovine i pomorskog prometa ne bude učinjeno poteškoća za transiti prevoz preko austro-ugarskih granica onoj marvi, koja se iz Crnogore i Srbije eksportira.

Vit. Vuković i drugovi. Neqa Visoki Sabor izvoli prihvatiti sledieći zaključak:

Pozivlje se Zemaljski Odbor, da prouči i izradi zakonsku osnovu za promicanje industrije i podupiranje iste sa strane obćina i pokrajinskih sredstva.

Namjestaštveni podpredsjednik Tončić odgovara na neke prijašnje upite: Radiću, Mitroviću, Srzentiću, Tresiću, Kunjašiću, Šimuniću, da se za dieljenje krme vode izvidi, da će se prema potrebi dieliti.

Prodan u, da je za tamenjenje skakavca na Pagu, a koji su se pojavili u Miriteru, nužno poduzeti vanredne mjere; s toga je jedan nadzornik otišao se u tom uputiti potanje; što prije će se tome zti doskočiti.

Prelazil se na dnevni red.

Prvo čitanje predloga zastupnika Tresića i drugova o osnovi za izbornu reformu za Sabor kraljevine Dalmacije.

Tresić, predlagatelj, ima rieč: Po svuda parlamentarizam preživljuje krizu. Tomu je uzrok nagli prelaz iz absolutizma na konstitucionalizam. Ravnopravnost i jednakost udjelje se masama, prije nego li su one kulturno sposobne za to. Socijaliste šire ideju jednakosti. To ne ide, jer nije pravo da se u tome inteligencija i kulturni slojevi izjednače sa neukom masom. Parlamentar bečki je najbolje zrcalo toga, tamo su se, baš putem izabavka sveobćim pravom glasa, nagomilali svakovrši tipovi. Sve-

obće pravo glasa nije irrodilo najboljim plodovima. Spominje Miličeve rieči, da je sabor cviet inteligencije. I ako u saboru su inteligentni i vriedni ljudi, ima ih zato i boljih. Inteligencija je uvijek na strani manjine. Jednakost neće biti nikad oživotvorena. Spominje Pinića i Cicerona. Zakon ne može ustanoviti podpuno pravednu retribuciju i distribuciju. Ako se narodu podadu u ruke uzde, država će naopako ići. (Oh! oh!) Konačno veli, da se boji da vlada ne će odgovoriti na upit Miliča o sveobćem pravu glasa za ovoga zasjedanja. Narod nije zreo za sveobće pravo glasa. Mi se ne možemo niti smjerno pozivati do masa, nego nju podići do sebe. Na temelju toga predlaže, da se izabere odbor od 7 lica, koji bi na temelju tih načela izradio jednu izbornu reformu.

Dulbić veli, da nema ništa proti tomu. Ali boji se, da će se sa ovim odborom dogoditi što i god, 1907 te će zaključak zem. odbora, da se iznese sa strane vlade jedna izborna osnovu, koja bi se približila načelu obćeg prava glasa opet od vlade biti povraćen sa zahjevom da Zem. odbor izradi podpunu osnovu. Zem. odbor je osnovu izradio, a ona leži već godinu i po kod vlade. O sudbini te osnovu pogovara se mnogo štošta.

Nije ispravno stavitiše, da se narod treba do nas podići, nego mi se trebamo do njega poniziti, da ga do sebe pogignemo. (Glasovi: i saboru i sa triemova: bravo! tako je!) Tresić: To je „ad captandam benevolentiam“ stranke. Dulbić: Vi znate, da ja toga ne činim! Dr. Tresić govori o znanju. A što mi možemo suditi o tome? Ne možemo ni suditi tko je bolji u znanju kao po nekom termometru. (Odobravanje. Veselost.) I medju težicima i medju radnicima ima ljudi, koji su u svojoj struci bolje versirani nego mi (Tako je!) Ne treba da sabor bude sastavljen od samih pravnika. I proti proporcionalnom zastupstvu ne bi on bio. Ali on vidi da ga nisu uvele ni druge države i narodi, koji su mnogo napredniji od nas. Po proporcionalnom zastupstvu bi veće stranke mogle manje majorizirati i sama ih uništiti, a to nije pravo, jer i u malim strankama mogu biti kljee velikih ideja i one mogu tekom vremena postati velikim strankama. (Tresić: upada i nešto prigovora. Dulbić: Molim Vas nemojte me prekidati, jer i ja svakoga puštam u miru, kad govori.)

Predsjednik opominje svih, da govornika ne prekidaju.

Dulbić nastavlja: Gospodo! Mi svi smo do danas i u novinama, i na javnim skupštinama i sastancima obećavali narodu sveobće pravo glasa, a ovim postupkom, koji preporuča Dr. Tresić, mi bismo se izložili pred narodom. Već nazad 20 god. sabor je radio o izbornoj reformi, god. 1905 je glasovao za sveobće pravo glasa, a 1907 isto, a sad mi hoćemo da idemo nazad. Tim ćemo se kompromitirati pred narodom. Nego neka se izabere odbor od 7 lica, a neka sabor zaključil i vladi dojavil, da dojdueg zasjedanja ne će dozvoliti, da se o ničem drugom prije razpravlja, nego o izbornoj reformi. U tom smislu iznaša predlog: (Sa više strana „Zivio!“ „bravo“ Pravaši govorniku čestitaju.)

Predsjednik konstatira, da je ovo razprava o formalnom predlogu dra Tresića, te da se Dulbićev predlog može izneti u drugom čitanju.

Dulbić povlači svoj predlog. Lupisi i reflektira na neke stavke govora dra Tresića, osobito na onu o naglom prelazu iz absolutizma u konstitucionalizam, narodu se čine zapreke, da dodje do onog stupnja kulture, kojeg želi dr. Tresić. (Dulbić: Eto, to je ono. Tu imate pravo.) Dobru izbornu reformu ne će vlada odobriti, jer joj to ne ide u račun i jer voli radiati sa žandarima i podmićivanjem. U ostalom primjećuje dru. Tresiću, da prosti puk ne pravi tako sietnih zakona, kao što to čini inteligencija. (Bravo! tako je!) U naobrazavanju naroda treba započeti od pučke škole.

Tresić odgovara Dulbiću i Lupisu. Za Dulbića ponavlja, da je govorio „ad captandam benevolentiam“ stranke. (Dr. Drinković: Na to čemo drugi put odgovoriti — ali ozbiljno.

Glasovi: Dosadni argumenti. Suplja fraza. Dr. Dulbić: zamjera Tresiću na toj nedelikatnosti. Mi možemo svi biti ravnopravni, ali ne jednaki. (Dr. Drinković: Jednaki moramo biti, jer svi plaćamo jednako porez.) Ne, jer ja nisam jednak dru. Drinkoviću i Drinkoviću: Ni ja. Vama. Ja bih se stidio biti jednak Vama! Tresić: nešto dobacuje. Drinković: uvriedjen tim prostim postupkom izlazi iz sobornice.) Zatim govornik patetičnim tonom govori o svojoj ljubavi prama narodu i malom puku i težaku, kako bi on za njega svoje žrtvovao itd. Ali, on da ne ide narodu laskati u izborne svrhe.

Prelazil se na glasovanje te se prima Tresićev predlog, da se uputi odboru od 7 lica.

2. Izvješčaj zemaljskog Odbora o pokrajinskom doprinosu za uzdržavanje trgovačke škole usavršavanja u Dubrovniku.

Radić izvjestitelj Zemaljskog Odbora čita izvješčaj, kojim se predlaže Saboru da zaključil:

Daje se nalog Zemaljskom Odboru, da za uzdržavanje trgovačke škole usavršavanja u Dubrovniku doprinese iz sredstava Zemaljske Zaklade za godinu 1910 svotu od K 600, a počamši od god. 1911 unapried po K 800 na godinu.

S formalnog gledišta predlaže da se predje odmah na drugo čitanje.

Biankini, Glasovati će se sa zadovoljstvom za prikazani predlog, i to ne samo radi Dubrovnika, već i s obzirom na osobite naše prilike u Dalmaciji, gdje više nego ikad prije trebamo trgovačkog i obrtničkog pomladka.

No mi trebamo jednu višu trgovačku školu, jednu trgovačku akademiju, kakvih ima već 23 u našoj Monarhiji. On je i prije bio preporučio osnovanje ovakog zavoda; ali sada je već skrajnje vrijeme da se ostvari ta njegova želja. Iznosi konkretan predlog, i izražuje nadu da će vlada doći u susret želji sabora, bude li njegov predlog prihvatilo. Za to moli da se predlog prihvatil jednoglasno.

Medini, Tuži se, što je zem. odbor odredio ovu trgovačku školu preveć nisku pripomoć, on u napredku obćenitih interesa.

Radić, izv. zem. odbora, kaže, da se zem. odbor držao načela davno usvojenog u ovakim poslima, da zemaljski prinos ne bude nadmaštio 1/3 prinosa mjestnih čimbenika. Ovog je puta dapače bio obilate ruke.

Knežević, predlaže da se povisi godišnja pripomoć od g. 1911 od 800 na 1000 K.

Cingrija. Navodi razloge s kojih bi se pristajalo tako povišenje.

Na glasovanje prihvaćen je prvi dio predloga zem. odbora; zatim je prihvaćen predg. Dr. Kneževića, a na koncu predlog. Biankinis.

3. Izvješčaj zem. odbora o molbi uprave kraljevske Hrvatskog kazališta u Zagrebu za podporu.

Simić izvjestitelj zem. odbora čita izvješčaj, koji kaže, da je upućena zemaljskom odboru molba uprave kr. zem. Hrvatskog kazališta u Zagrebu, kojom traži novčanu podporu za dvomjesečno predstavljanje drama i opera u Dalmaciji.

Zem. Odbor ustupa molbu Visokomu Saboru na rješjenje.

Tresić. Sveta je dužnost Saboru poduprieti ovu molbu. Uprava hrvatskog zemaljskog kazališta u Zagrebu hoće da po mogućnosti svake godine upriliči tromjesečno gostovanje velikog esemblea drama i opere, vlastitom glazbom u glavnim gradovima Dalmacije, Zadru, Spljet, Dubrovnik, Šibenik, i t. d. te na taj način udovolji potrebi domaće dramske i glazbene umjetnosti u ovin gradovima.

Da bi se ovo uspješno moglo provesti uprava se obratila na Sabor s molbom, da joj u tu svrhu udijeli pripomoć iz zemaljskih sredstava. Stavila Saboru na srce da udovolji ovoj molbi; a s formalnog gledišta predlaže, da se stvar preda financijskome odboru (Primljeno).

Prvo čitanje predloga zastupnika Miliča i drugova o ukinuću redovine.

Miličić, predlagatelj, obrazlaže svoj predlog. Iznaha poviest redovine, inače zvane poročine. Izriče razliku izmedju Zagore i primorskih mjesta. Zagorski narod mora po kućama i po

glavama davati doprinos za uzdržavanje svećenika, dočim u primorskim mjestima ima za to brojnih zadužbina. Ta je nepravda: Fratri su sebi zadržali najbolje župe (Blankini: ali i najteži) a svjetlovnom kleru su ostavili siromašnije. Redovina je poniženje za svećenike, jer ako im je težak ne daje mora se utoći političkoj vlasti. Pravo je, da država to preuzme, a to tim više što je župnik prvi činovnik države, jer on vodi matice, daje svjedočbe, informacije itd. Zaključuje se formalnim predlogom, da se to predade upr.-gosp. odboru.

Prodani: obzirom na to, što je upravno gospodarski odbor preobterćen poslom, a zasjedanje će još malo trajati, da stvar ne zaspe, predlaže da se predje odmah na drugo pitanje.

Milić uzme svoj predlog i priključuje se Prodano.

Prodano predlog se prima i prelazi se na drugo čitanje.

Prodani u pita rieči. Otkad je Austija došla u Dalmaciju imamo tri vrste crkvenih daća: I. deatinu i naravi za obćenite svrhe; II. poreštinu i III. pogrebicu za vanredne posle. Prva je nametnuta, druga je nastala sporazumom crk. i drž. vlasti sa pukom a treća je sporazumom dviju zadnjih bez države. Tri su faktora bila pri utanačenju, ovih daća, tri moraju biti i pri ukinuću. Nu pri tom ne smije se podjarivati narod da uzkrati svojevrijedno redovinu, jer je i to ugovor. On može reći po rječima mnogih svećenika, da je sveštenstvo sklono, da se redovina ukine. U glavnom se slaže sa predgovornikom i priznaje, da je redovina poniženje po sveštenstvo. Sveštenstvo Zadarske nadbiskupije je sastavilo spomenicu, koju će poslati na podpis i ostaloj braći, u kojoj traži, da se redovina bar preudesi, ako se ne će sasua ukinuti. Nu ukinućem redovine puk se ne će osloboditi nameta, jer će morati državi davati u novcu, ono što je župniku davao u naravi. Iziče neke dobre strane redovine: daje se u naravi, što je težaku mnogo zgodnije nego li u novcu, ona župnika privezuje uz narod. I sam pk. Pavlinović sa strahom je mislio na kongruu, jer tim vlada stječe veliku moć nad sveštenstvom. Puk daga dragovoljno redovinu, a dokazom su nam i naši izseljenici u Americi, koji se konstituiraju u obćine vjerske i sami zovu dušobrižnike i uzdržavaju ih. No ipak priznaje, da su razlozi za ukinućem redovine veći nego oni proti. Velika je nepravda u tome, što sela sve plaćaju za svoje župnike a gradovi ne. On je za predlog Milića, ali bi preporučio saboru na prihvat neke preuredbu u interesu same stvari.

Neka Vis. Sabor izvoli zaključiti:

Sabor izrazuje želju vladi Njeg. Veličanstva da običajna redovina u Dalm. bude sporazumno s crkov. vlasti i pučanstvom, odnosno obćinama, čim prije ukinuta, a da država, dogovorno s istim faktorima koji su poreštinu utanačili, ustanovi stalnu naknadu dušobrižnicim u novcu, skladno sa današnjim proračunanim njihovim prihodom.

Milić se izjavljuje protiv tomu.

Prodani mu veli, da ga je zlo shvatio. Njegov predlog ide za tim, da ograniči onipotentiju države, koja je najveća šteta: socijalnom napredku. Treba na sve paziti, jer, pošto je vladi neugodno ukinućem redovine, to će ona možda biti proti istom.

Vuković konstatira, da je Prodano rekao sve ono, što sabor misli učiniti u tom pogledu.

Mihaljević predlaže, da se u Prodano-vom predlogu rieči „sporazumno“ zamieni sa „sastužavši“.

Prodani: To ne. Jer ako vlada sasužava, ona nije dužna to uzvati.

Lupis govori u kratko o predmetu u smislu Milićeva i Prodanova predloga i iziće rad svećenstva kao drž. činovnika.

Prodani insistira za rieči „sporazum“, jer ona omogućuje pritisak složne crk. vlasti i puka na vladu.

Sledi mali razgovor među zastupnicima. Lpns sastavlja posredni predlog, koji će sadržavati sve imisli iznesene u ovoj razpravi, što predsjednik najviše čuje te veli, da su u tri predloga: Milića, Prodani i Lupisa.

Stavlja na glasovanje predlog Milića, koji se prima uz dodatak Prodano-vog „čim prije“. Stavlja na glasovanje pojedine stavke Prodanova predloga, od kojih se prima samo ona „da se ustanovi stalna naknada dušobrižnicima u novcu, skladno sa današnjim njihovim prihodom“. Predlog Lupisa pada.

Na to u 2 i pol sata predsjednik diže sjednicu i uriče novu za petak u 10 sati sa nastavkom dnevnog reda.

Predlog Dr. M. Drinkovića i drugova o težačkom pitanju.

U Dalmaciji, ovoj skroz poljudskoj zemlji, izmedju nevolja koje tište većinu zemljoprivrednika, jedna od najglavnijih jest nesredjeno pitanje o odnosu izmedju vlasnika i težača odnosno u njim predjelima kmeta. Ti

odnošaji, nastali tekom vjekova, danas su tako izprepleteni i teški da je već skrajno vrijeme da se ozbiljno uzmu u pretres i urede, tako da budu na korist i pokrajini u njezinom pučanstvu.

Današnja austrijska uprava kad je pred sto godina privremeno uredila javne odnošaje u ovoj pokrajini na osnovi austrijskog javnog i privatnog prava nije se ni najmanje postarala da uredi težačke odnose koje je za sobom ostavila mletačka republika, i radi toga je, kao u ostalim stvarima, tako i u pogledu najvažnijeg ekonomskog čimbenika — tla — ostala nesretnom iznimkom, a to radi nemara i neznanja svih dosadašnjih centralnih i pokrajinskih vladavina.

Nema kraja u monarhiji u kojem su odnosi tla, u koliko se tiče vlastnosti i posjeda, tako nestalni i nesigurni kao u Dalmaciji, dok težak ili kmet ne nalazi dovoljne zaštite ni u zakonu ni u vlasti.

U zastupničkoj kući ministar poljudjelstva se je nedavno osvrnuo na težačko pitanje na jugu ove monarhije i naglasio je, kako će se najprije stupiti k rješenoju ovog pitanja na tirolskom i goričkom, a o Dalmaciji nije govorio, valda misleć da će iza ovih rješenoja biti olakočeno rješeno težačkog odnosa u Dalmaciji. To ali tko očekiva vara se, jer ti odnošaji u Dalmaciji nemaju ništa zajedničkoga sa kmet-skim odnošajima u ostalim pokrajinama.

Utvrđeno je pak, da su ti dalmatinski težački odnošaji u istoj nažnoj pokrajini veoma raznovrstni i na mjesta podpuno nesigurni, promjenjivi. Utvrđeno je suviše, da se na naše težačke odnošaje ne mogu primijenjivati nikakvi propisi građanskog zakonika, dok je sudjenje vrhu ovih odnošaja nestalno i promjenjivo.

Radi nesredjenih prilika ni zemljištnik u Dalmaciji ne djeluje kako treba i nema one vrijednosti koju ima u svim drugim pokrajinama.

Dodademo je također, da dobar dio našeg težaštva radi nestalnosti i nesredjenosti naravnih ali najglavnijih prava, a uz to bez zakona i pravde, nije mogao naći ni oslonu ni načina u obće, kako bi se oslobodio bilo gospodarsveno bilo kulturno. Obradujući tudje tlo nije mogao razviti onu djelatnost koju slobodan čovjek može i hoće razviti kad se o njegovoj vlastitoj zemlji radi.

Da dade mo u ovomu na mnogim mjestima harajuću groznicu, a onda razne trsne bolesti i filokseričnu zarazu, te pašujuće livhastvo, moramo doći do zaključka, da je stanje našeg težača zdvojno i očajno.

A kad uz nastalu skupuću živeža i bezicjene domaćih proizvoda, težak mora da nosi iste terete kao i u doba sredovječna, kad su zahtjevi života bili manji a življenje jeftinije, razumljivo je, da na mnogim mjestima pokrajine mora da dodje do nezadovoljstva i nerada, jer na koncu konca svi ti neredi ne bi se smjeli drugčije shvatiti nego nastojanjem da se težačko stanje poboljša, kako je pravo i pošteno.

Sve što vlada sad čini u ime ekonomskog preporoda ove upropašćene zemlje prah je u oči i nema pravog uspjeha, jer se sve radi nesustavno, bez reda, skokimice. Bez sustavnog i brzog rješenoja težačkog odnosno kmetskog pitanja ne može biti govora o pravom gospodarskom napredku a ni o miru u zemlji.

Stoga rad svih zanimanih vlasti mora da bude upravljen k rješenoju težačkog pitanja, koje se ne može i ne smije smatrati strogo privatno-pravnim pitanjem izmedju gospodara i težača, nego u prvom redu socijalnim pitanjem za cilu pokrajinu.

Buduć ovo pitanje eminentno socijalne naravi, dakle od utjecaja na cilu razvoj našeg naroda u ovoj pokrajini, predlažemo neka visoki sabor izvoli zaključiti:

1. Pozivlje se zemaljski odbor da u sporazumu sa c. k. vladom na osnovi sakupljenih izvoda izradi i izhodi ustavno odobrenje zakona u kojemu će biti utvrđena načela, po kojima će zemaljsko zakonodavstvo moći izdati izvršidbeni zakon i shodne naredbe za uređenje težačkog pitanja u Dalmaciji.

Kao glavna načela neka vriede:

1. Težaku je prosto u svako doba predložiti pred za to ustanovljeno povjerenstvo, od-kup zemlje koju obradjuje a na koju on ima svoje težačko pravo utvrđeno bilo izpravom bilo stanovitim višegodisnjim obradivanjem.
2. Pristanje li vlasnik zemlje svojevrijedno na predlog odnosno težaka i utanače li stranke složno iznos otkupa, tad će se pred povjerenstvom sklopiti pogodba, koja će imati ovršnu snagu i čija će se uknjižba s ureda provesti.
3. Ne pristane li vlasnik na otkupni predlog težaka, tad će povjerenstvo odlučiti, da li ima mjesta razvlastiti ili naknadi težačkih

poboljšica. U svakom spornom slučaju otkup-ninu ustanovljuje sud.

4. Sastav, djelokrug i način poslovanja povjerenstva odredit će pokrajinsko zakonodavstvo, a provedbene naredbe izdat će c. k. vlada u dogovoru sa zemaljskim odborom.

5. Svi predlozi, zapisnici, prilozii, nacrti i sve pravne izprave, ojerovljenje podpisa te sve presude i nagodbe, u obće sve izprave, koje će se rabiti kod svih vlasti u ovom pos-lupku, bit će oproštene od biljegovine i pristojbina.

Olisci katastralnih mapa koji su za ovaj postupak potrebni izdavat će se strankama za pol tarifne ciene.

Predlog Dr. M. Drinkovića i drugova o jeziku.

Neka visoki sabor izvoli prihvatiti sljedeću zakonsku osnovu:

Zakon glede uporabe jezika kod c. k. državnih vlasti i ureda u kraljevini Dalmaciji.

Na predlog sabora moje kraljevine Dalmacije odredjujem što sledi:

§. 1. Kod svih c. k. vlasti i ureda u kraljevini Dalmaciji ima se upotrebljavati jezik hrvatski toliko u unutarnjem poslovanju i uredo-vanju koliko i u vanjskom saobraćaju.

§. 2. Upisivanje u javne knjige, biva u zemljištnim, u trgovačke i zadrugarske registre i t. d. obavljat će se izključivo u hrvatskom jeziku.

§. 3. Nadpisi na uredovnim pečatima i uredovnim tablama, kao i sve javne obznanne vlasti i ureda naznačenih u §. 1. imaju biti izključivo u hrvatskom jeziku.

§. 4. U onim sudbenim kotarima gdje stanovništvo govoreći talijanski iznaša po zadnjem popisu 10% ukupnoga pučanstva, moći će stranke prikazati svoje podneske u talijanskom jeziku, u kom slučaju sledit će rješenoje u istom jeziku.

§. 5. Ovaj zakon stupa u krepst danom njegova izvršenja.

§. 6. Izvršba ovog zakona povjerena je svenkupnom ministarstvu.

Upit Dr. M. Drinkovića i drugova na c. k. vladu o žitijam.

Pošto je većina sabora poprimila zaključak, da se vladi dade nalog neka bi izposlovala ukinućem carine na uvoz žitija u Dalmaciji do god. 1910., a pošto nema opravdane nade da bi vlada mogla to ukinućem izposlovati; pošto nadalje sabor nije poprimio nadopunidbeni predlog podpisano, kojim se išlo za tim, da se u ime siromaštva i na korist većine pučanstva Dalmacije proširi već obstojeća iznimka za siromašni dio Dalmacije, a koji glasi:

Sabor kraljevine Dalmacije odlučno pozivlje c. k. vladu, da svakako što hitnije povi-si mjeru žitija što se uvozi u Dalmaciju od carine u Dalmaciju, preinačiv odredbu sa-držanu u stavku VI. carinarskog cienika godine 1906. tako, da mjesto najviše godišnje količine od 50.000 centi kukuruza i 30.000 centi pšeni-ce i prosa bude dozvoljen uvoz prost od carine od 800.000 centi žitija u obće, i da se prodaja istih povjeri seoskim blagajnam odnosno i obćinama.

Pošto je ovaj predlog lasno izvediv i tim vladi omogućeno, da postigne što se od nje traži, podpisani pitaju c. k. vladu:

1. Hoće li c. k. vlada, ako joj ne uspije izposlovati ukinućem carine na uvoz žitija u Dalmaciji, nastojati da u smislu našeg gori spomenutog predloga izposluje od centralne vlade u ime siromaštva većine pučanstva Dalmacije barem prost od carine na žitija do količine od 800.000 centi? Ili koliko god može najviše da udovolji potrebi siromašnog pučanstva Dalmacije?

2. Ako to izposluje hoće li povjeriti prodaju tih žitija u prvom redu seoskim blagajnam, odnosno, gdje tih nema i obćinama?

Upit Dr. M. Drinkovića i drugova na c. k. vladu o spoju telefona sa monarhijom.

Svakom je poznato, da je u današnje doba od neobhodne nužde za Dalmaciju, da bude uzpostavljena interurbana telefonska mreža gradova dalmatinskih sa monarhijom. Da bi taj spoj podigao trgovinu i promet, te saobraćaj putnika i da bi se trošak uloženi izplaćivao i u kratko doba amortiziran, nema sumnje.

Kako je pak više puta bilo po običaju obećano, da će taj spoj biti uzpostavljen, podpisani pitaju c. k. vladu:

Kada misli uzpostaviti telefonski spoj grada Dalmacije sa monarhijom?

Upit Dr. M. Drinkovića i drugova na c. k. vladu o vojničkoj službi.

Kako je vojnička služba teška i skopčana sa velikom štetom ne samo pojedinaca nego i za cjelokupno pučanstvo, kako vojnička služba traje preokmjerno i kroz to dugo vrijeme drži

daleko od radnje najbolju snagu narodnu, podpisani pitaju c. k. vladu:

Hoće li se ona zauzeti, da se vojnička trogodišnja služba u vojsci, odnosno četvero-godišnja u ratnoj mornarici snizi na dvogodišnju.

Upit zastupnika Dr. Dulibića i drugova na c. k. vladu o pomanjkanju c. k. poštanskog osoblja.

Radi pomanjkanja dovoljnog uredovnog osoblja kod c. k. poštanskog ureda u Šibeniku dižu se svakim danom neprestane tužbe što se razni mnogobrojni poslovi ne obavljaju onom potrebitom brzinom i lakoćom koja je bitnim predujetom, da se prometni i u obće poslovni život jednog grada redovito razvija prema zahtjevima današnjih naprednih vremena. Danas na tom uredu zaposleno osoblje ulaže doduše sve svoje sile i uprav kida se, kako bi zlu doskočilo, nu ne može ni izdaleka da savlada ogroman trud, što mu je nametnut rad pomanjkanja dovoljnog broja činovnika i poslužnika.

S toga čast nam je postaviti c. k. vladi sljedeći upit:

Je li c. k. vlada voljna bezodvlačno odrediti, da se kod c. k. poštanskog ureda u Šibeniku znatno poveća broj službenog osoblja, i tim prestanu Zalostne prilike koje prouzrokuju dangubu, štetu i opravdanih tužaba pučanstva?

Upit zastupnika Dr. A. Dulibića i drugova na c. k. vladu o tehničkoj školi.

U Dalmaciji se zadnjih godina, privatnim zanimanjem podiglo kopanje ruda u raznim krajevima a osobito u okružju Šibenika.

U isto doba radi znatne snage vodopada podigle se razne tvornice. Na jednom i drugom polju fali kod nas izškolovanih radnika i nadzornika te mehaničara.

Svrnemo li pogled na rudokope u blizini Šibenika tu nalazimo mnogo nadglednika i takozvanih predradnika tudnjaca.

Pogledamo li razne tvornice diljem Dalmacije — male i velike, zavravimo li u parobrode, koji putuju diljem Dalmacije a i u dalmatinske krnj željeznice — svuda opažamo, kako tudnjaci vladaju i ravnjaju, dočim su naši domaći radnici osudjeni na najniže posle, te su i najore plaćeni.

Da se tomu doskoči, prieka je potreba, da se osnuje čim prije škola za rudare i strojare, a to bi najzgodnije moglo slediti u Šibeniku, gdje bi se prema znatno razmjernim industrijalnim prilikama moglo, bez znatnih poteškoća i troškova, otvoriti u najkraćem roku takva škola. Na ovaj bi se način doskočilo potrebi izškolovanog tehničko-strukovnog pomoćnog osoblja, otvorio bi se izvoz rada i zaslužbe našoj domaćoj čeljadi, a nestalo bi tudnjaca.

Uvjereni da bi i zemaljsko autonomna uprava i zanimane obćine došle u susret ostvarenju takove škole, dužni smo zatražiti osnivanje iste i župitati c. k. vladu:

1. Je li c. k. vladi poznato, kako u Dalmaciji nije moguće, da se strukovno izobrazbe radnici za rudokope, te strojari za razna industrijalna poduzeća, za parobrode, željeznice i za elektrotehničke strojeve?

2. Ako je poznato, je li voljna osnovati u Šibeniku čim prije jednu strukovnu školu za rudare, strojare te elektrotehničku službu?

Političke vesti.

Kriza u Ugarskoj. U krizi nema novih momenata. Značajno je tek to, da je nakon audijencije Košutove raspoloženje potišteno, to potištenje, što su širi slojevi vezali u tu audijenciju ipak neke nade. One kao du su im sada potonule, jer je Košut s kraljeve audijencije — po svemu se vidi — otišao s uvjerenjem, da njegova osnova po kraljevu shvaćanju nije nimalo sposobna za rješenoje krize. Kriza se nakon audijencije — ako valja vjerovati neki znakovima — upravo zaoštrila. Jedan bi od tih znakova bio i taj, što je na burzi nastalo nakon Košutove audijencije dosta nepovoljno stanje. U stanju ministra Košuta bila konferencija neovisne stranke. Prisustvovao je osim Košuta i grof Apponyi, državni tajnici članovi neovisne stranke, kao i podpredsjednici. Košut je referirao o svojoj audijenciji. Rekao je, da je vladaru iznio program državopravnoga rješenoja u prvom redu gospodarske neovisnosti. Izgleda, da je taj program — reko je Košut — izvediv, ali da se protivne neke poteškoće, koje valja ukloniti. Krna će nastaviti pregovore, pa ju valja u njezinu nastojanju poduprieti. Eihner predlaže zaključak, kojim se ministru izrazuje povjerenje. Justh predlaže odgodu za raspravljanje i rješavanje pitanja za 8 dana. Ratkay napada Wekerlea radi njegovih izvaja o neovisnoj strani. Košut izjavljuje, da bi on sam bio Wekerleu odgovorio,

da ga ne veže njegov položaj u ministarstvu. Konferencija je svršila oko 2 i pol u noći, pa je stvoren zaključak, da se zajednički sabor više ne odgađa. Inače nema u krizi — kako rekomo — ništa novo.

Kralj ne će ni Košuta ni Wekerla. Kralj je konačno stvorio odluku i odredio put, kojim će se riješiti ugarska parlamentarna kriza. Kralj više ne misli na Wekerlovo predsjedništvo ministarstva, dapače niti u onom slučaju da bi se Wekerle htio bezuvjetno prihvatiti predsjedništva. Isto tako je kralj odbacio i Košuta, pak ne ima u obće niti govora o Wekerlovoj kombinaciji s njime. Za par dana će kralj imenovati činovničku vladu sa grofom Tassilom Festeticsom kao ministrom predsjednikom. Ovo će ministarstvo imati jedini zadatak da provede Kristoffeyevu izbornu reformu.

Odluke Justhove grupe. Justhova je grupa zaključila, da će, ne usledi li odluka o krizi za osam ili devet dana ili razpravom izvještaja bankovnog odbora ili na što drugih načina u otvorenoj parlamentarnoj sjednici stvoriti položaj, iza kog će morati neposredno slediti imenovanje novog ministarstva, koje će biti voljno, da podpiše kraljev reskript o odgodi ili raspustu sabora.

Dopisi.

Sinj, 5. listopada.

Odgovor namjestnika na upit zastupnika. Naš dični zastupnik Šimunić stavio je upit u saboru, da mu se izvoli probićti razloge s kojih novo izabrano zastupstvo občine Sinjske nije se još sazvalo za izbor občinskog upraviteljstva, te je dobio odgovor naime: da se ne može još ureći s razloga, što je u pogledu izbora podnesen utok mješovitom povjerenstvu. To ne stoji, te se nameće pitanje, koji moguće da sa strane jedne vlasti može se izneti u saboru takova neistina. Proti izborom koji su se redovito obavili mjeseca srpnja o. g. nije bilo utoka niti ih je moglo biti, pošto nije bilo do samo jedne stranke tako, da su izbori se obavili jednoglasno bez prigovora.

Podnešen je utok proti tri osobe koje da su tobože izključene i lišene prava izborivosti, koji utok spada u djelokrug političke kotarske vlasti a da ga rieši u smislu §. 32. obč. iz. prav. a podnipošto mješovitom povjerenstvu u smislu §. 33. rečenoga zakona. Politička kotarska vlast mogla je presuditi o rečenom utoku najdulje kroz osam dana, dočim ga nije još riešila i ako su protekla čitela dva mjeseca. Ovoliko iznosimo na javnost neka se znade kako se znade izvršiti pitanje na uštrb občinske samouprave a u prilog svojevolji pojedinih! Obćinari.

Iz grada i okolice.

Nadvojvodkinja Marija Josefa na svom putovanju u Dalmaciju svratila se i u Šibenik. Prispjela je prekjucer podopne parobrodom „Dalmat“, i zadržala se jučer cio dan. Jutros je krenula u Primošten, da razgleda ondješnji čipkanski tečaj.

Marko Vušković. Ovaj naš vrli umjetnik-pjevač doživio je napokon i u našem bielom Zagrebu pri otvorenju nove opere pravi trijumf u glavnoj ulozi Zajčeva „Zrinjskoga“, koja se opera dala prve večeri dne 1. t. mj. Sp. Vušković skupa s otcem mu Vickom sutradan nakon uspjeha poslaše topli pozdrav našem suradniku g. Dinku Sirovici, koji je u više navrata u „Hrvatskoj Rieči“ upozorio našu javnost na ovaj riedki umjetnički naš pojav. Još jednom od svega srca čestitamo našem vrlom Marku Vuškoviću! Živio!

Školski liečnik Dr. Frano Dulibić posjetit će tekom iduće sedmice mjestne pučke škole u svrhu ciepljenja ospica. Za tim će doći red na seoske škole.

Izvjeshće saborske sjednice dneva 7. t. t. nj. već nam je složeno, ali smo ga radi obilja gradiva morali ostaviti za naredni broj.

Upisivanje kod realke objavljeno je kroz tri zadnja dana od 10 do 12 sati jutroni. Po onome što vidjesmo, upisivanje je nadmašilo svako oćekivanja, jer broj upisanih došize preko 90. — To je najeklatantniji dokaz od kolike je goleme potrebe bila srednja škola u Šibeniku. Prama tome broju neizbježiva je zavedba paralelke. Nego, upravo obzirom na neizbježivu nuždu paralelke i obzirom na to, što medju upisanom dječom ima dobar broj onih što su svršili jedatja, dva, a i sva tri razrede gradjanske škole, te su prema tome i duševno i tjelesno razvijeniji, bilo bi najuputnije, kad bi se mjesto paralele odmah zaveo drugi razred realke, u čemu bi razlika troška bila skroz neznatna, a korist gradu, djeci, zavodu velika. Ovo stavljam o obzibilno na srce i na dušu našoj občini, novom upravitelju i škol. našim vlastima.

Izvoz drvija. Jutros su odputovali iz skladišta Steinbeis kreći drvija parobrod „Salvo“ i bar „Famiglio“, za Napulj. Jutros je prispio za istu stvar dubrovački parobrod „Epidaur“.

Izvoz karbida. Jučer i danas kreć karbik parobrod druživa Adria „Kolman Kiraly“ za Ruen i dalje.

Ribanje tunje, koje je obćevalo biti obilato naprama množtu tunja, što je u zaljevu, nije nit izdaleka onako kako je bilo oćekivati. Tunji „baraju“ da je divota ali ne će na „poštu“, pa ne će.

Naš članak u 378. broju pod naslovom: „Kako i zašto je obćelodanjen dekret proti glagolici“, poslat nam iz Rima pobudio je obću pažnju radi vaerne svoje važnosti, tako da su ga sve naše novine bilo u cjelini bilo u izvadku doniele. Naš dopisnik i unapried će nas izvješćivati o svemu, što zasnade o ovom znamenitom našem narodnom pitanju, koje se ne skida s dnevnog reda dokle god ne pobedi pravo i pravica.

Upozorujemo naše gradjanstvo na oglas g. Mate Živkovića u današnjem broju, kojim javlja otvorenje podružnice njegove mesarnice. Novi je dućan zbilja uredjen, da se bolje ne može željeti, pravil je to ured grada, a onda i uvjeti navedeni u oglasu moraju da zainteresuju sve naše potrošioće mesa. Gospodinu Živkoviću želimo u novom pohvatu najbolji uspjeh i sreću.

Vatra. Jučer popodne oko 5 sati pojavila se vatra u ovdješnjoj pokrajinskoj bolnici, i to u dvorištu s istočne strane, gdje je bilo uz ogradni zid naslagana siena. Dojavljena je odmah telefonski pogibelj požara, na što dotrčase vatrogasci, kojima je uspjelo vatra sasvim izolovati. Ovo je drugi put ove godine da se u ovoj bolnici pojavljuje vatra i da se sretno trne uza sve poteškoće, na koje vatrogasci su udaraju. Žalostno je, da bolnica, koja se nalazi na periferiji grada, nema ništa predvidjena za slučaj požara osobitim obzirom na eventualnost pomanjkanja vođe, što je još važnije, kad se zna, da je bolnička zgrada daleko od morske obale.

Književnost i umjetnost.

Na pozornici. Pet veselih igri. Za dilantante napisao Rudolfo Devide-Marijan. II. izdanje. Sadržaj: 1. „Živili mrtva“ šala za jednu mužku i jednu žensku osobu. 2. „Suparnik“ šala za dvie mužke i jednu žensku osobu. 3. „Gujnjava tor“ šala sa pjevanjem za dvie mužke osobe. 4. „Konkurenti“ šala za pet mužkih osoba. 5. Anonimno pismo“ vesela igra za jednu mužku i jednu žensku osobu. Ova knjiga, koja se je u prvom izdanju za nekoliko mjeseci posve razprodala, stoji s poštarinom, ako se novac unapried doznači: K 1-10. — Naruče prima knjižara u korist Čirilo-Metodskih zidara* (Šimunić i drug) Zagreb Preradovićeve trg 4.

Priposlano.*)

Porezni upravitelj zločinac. Danas doznasmo da je poznati Puljiz — vampir Giro-lamo Gujina izvršio njegovo vitežko diło nad neudružnom žrtvom podredjenim činovnikom Dragutinom Vidovićem, Stvar jest da Vidović boluje od malarije, podkriepljen taj dokaz istine liečničkom sjedočbom Dr. Grge Bogića, na temelju koje je dobio dopust 4 dana, kroz to vrijeme došao je u Šibenik za jedno promatranje radikalno liečničko, na koje je doktor izdao svjedočbu da absolutno nesmije stanovati u Trogiru, obzirom na njegov slabasni sustav života, koji bi ga mogao lako podvrći smrti i za to nek ostane kod njega na liečenju. — Istu svjedočbu pošalje Vidović svojim nadležnim vlastim pitajuć premještaj u Šibenik i za daljno liečenje u istom mjestu. — Nazad dana Vidović pita privatno svoga upravitelja što mu se čini od njegova premještaja i što je odredila vlast, a ovaj licumjerski njemu odgovara (bez da Vidović i malo mogao slutiti na zlo, koje će mu se dogoditi) da nije još ništa odlučeno o njegovom premještaju i da o tom odredjuje poglavarstvo u Spljetu. Naravno Vidović uvijek pod nadzorom liečničkim lieči se u Šibeniku.

Dne 8. tek. mj. primi Vidović odluku — sa strane direkcije gdje ga odpušta od službe sa razloga da njegov upravitelj pozivao ga da nastupi službu a da ovaj se nije nikada odazvao, nadalje da se odstranio svojevoljno iz ureda.

Vidović sa dopustom od 4 dana odstranio se iz ureda, koga je dobio brojajavno sa strane poglavarstva u Spljetu, i pošu u Šibenik, kroz to doba bolest se pogořala i morao ostati u Šibeniku. — Podvala prijaviteljstva kojim je prevorio ravnateljstvo financija sa svojim izvješćem, da je Vidovića uredovno ili privatno pozivao da nastupi službu, ili može li nastupiti da ga pozivao, laže! A što sumlja o bolesti ovdje ima rieć doktor Bogić do potrebe. Oćito proizlazi da je prijavnik runjave duše

*) Za stvari pod ovom rubrikom Ured. ne odgovara.

sa svojim lažljivim i podlim izvješćim zavarao direkciju da počini zločin neznanjući da ga čin, vodjen za nos od slavnoga poznatoga orbis teraque famoznoga rigoleta stopro imenovana ućiala Dudana iz valjane službe izvršene u Trogiru, Benkovcu, Šibeniku, Kninju, Drišću i Spljetu. O ovom zadnjem imenovanu pripuštamo rieć da ga sudi kao činovnika porezni upravitelj Drišća g. Pokoray a kao privatna čovika Ante Seveljević viši ućijal u Spljetu. Stalni smo da će direkcija financije pregleđati hoće stvar i voditi zapisnik priko toga pak ako se bude držala strogo, da će odluku onu koju je dobio Vidović, „dobiti“ gošp. Gujina a mi ćemo sa strane gledati i obširno putem javne štampe dokumentim dokazati da je direkcija bila prevarena. — I tim ćemo preporučiti istoj direkciji ako nam kani taj mobilni lussu Gujina pošlati u Šibenik da može ućiniti smanje, jer takovim nebi ućinila drugo neg izazvala neugodnost, a mi bi ga znali isto služiti. Do vidova.

Šime Bakašun p. Marka.

Javna zahvala.

Svima onima, koji se nas sućutno sjetihše prigodom teškog gubitka, što nas zadesi smrću naše ljubljene i nezaboravne sestre odnosno supruge.

Vice Škarice rođ. Protega.

izrazujemo ovim najdulju harnost, jamćeć im, da ne ćemo nikada zaboraviti njihovo saućeće u našoj tuzi, izkazano bilo sažalnicama, bilo šiljanjem duplira i vienaca, bilo milodarima u razne dobrotvorne i rodoljubne svrhe, bilo ućestvovanjem u samom sprovodu.

U Šibeniku, 7. listopada 1909.

Mate Škarica Marko, Ante i Vicko Protega, supr. braća.

Za se i za svu rodbinu.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)
Vlastnik, izdavalatelj i odgovorni urednik Josip Drezga.

Prva parna tvornica za bojadisanje, pranje i kemićko čišćenje odjela na suho

M. DOMIĆA
Split, br. 355.

Primaju se odjela za kemićko čišćenje kao: obćna, uredna, za šetnju, kazaliete i plesove. Osim toga zastore, prostiraće, rukavice od kože itd., razumije se sve u cjelini čisti se sa strojem

„UNIVERSAL“.

Isto tako parno bojadisanje gore navedenih predmeta.

Preporuča se svakome ovo zgodno i korisno poduzeće.

Za Šibenik prima i predaje:
JULIO RAGANZINI
I. IX. Glavna ulica.

Objava.

Čast mi je javiti, da dnevom 11. ovog mjeseca otvaram u prizemlju kuće Cićin na obali kod „Hotel de la Ville“ svoju novouređenu

mesarnicu,

koja će biti stalno obskrbljena GOVEDINOM, JANJETINOM, BRAVETINOM, SVINJETINOM, TELETINOM i DOMAĆOM PERADI.

Mesarnica sama uređjena je po svim moderno-higijenićnim zahtjevima, te s nijednog pogleda ne zaostaje za velegradskim mesarnicama.

Poslužba je predvidjena na način, da će podpuno udovoljavati cienjenim mušterijama, a tako isto i cieni, kojima se ne će moći praviti utakmica.

Meso moći će se po želji dobivati s kostima i bez kostiju.

Jamćim unapried za svedj svježie i dobro meso.

Nadajuć se, da će moj podhvat naići na prednost sa strane p. n. obćinstva, s veleštovanjem

Mate Živković,
mesar.

Šivaći strojevi Singer

„66“

kupuju se samo u našim skladištima, koja su oznaćena uvijek sa ovim znakom.

Ne treba se dati zavesti kroz druge oglase, koji imadu tu svrhu, da uz ime SINGER razpaćavaju već upotrebljavane strojeve ili one kojeg drugog proizvodu, pošto mi ne prepuštamo naših šivaćih strojeva preprodavaocima, nego ih izravno sami obćinstvu razprodajemo.

Štbenik, glavna ulica.
1-10

Veliko skladište gotovih odjela za gospodu

Saisona 1909-1910

Pio Terzanović * Šibenik *

Javljam štovanomu gradjanstvu, da mi je ovih dana prispjela od jedne glasovite krojaćnice velika kolićka gotovih odjela i kaputa za gospodu. Ova se odjela osobito odlikuju radi izvanredno elegantina kroja i umjerenosti ciena, tako da sam u mogućnosti svakom zahtjevu udovoljiti.

Preporučujć se bilježim se veteštovanjem

18. IX. — 18. III.

Pio Terzanović.

Neizdajnja moda!

Ciene vrlo nizke!

Hrvatska Vjeresijska Banka - Podružnica - Šibenik.

Bankovni odjel

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice.
Obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednima, Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete

Dionička glavica

K 1.000.000

Pričuvna zaklada i pritičci K 150.000.

◆ CENTRALKA DUBROVNIK - -
Podružnica u SPLITU i ZADRU.

Mjenjačnica

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srećaka na obročno odplaćivanje. Osjeganje protu gubitku kod zdriebanja. Revizija srećaka i vrijednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

Zalagaonica

daje zajmове na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje i t. d. uz najkulantnije uvjete.

64-52

Najboljom

trajnošću odlikuju se četvorine za peći glasovite tvornice Mitscherling u Saskoj, jer nadmašuju sasvim svaku drugu vrst opeka i jer su najradje traženi od svih pekara pod imenom:

„Četvorine Chamotte“

po K 1-10 komad s protegama 28/ 28,5 cm. Ove četvorine podavaju kruhu i dvopeku redovitu vrućinu, te ga ni najmanje ne prigore; ustov, s kojega su najbolje peći na glasu. — Ne pucaju ni pri najaglijem grijanju ili obladjenju. — Traju po prilici tri godine makar uz neprestajnu radnju.

Izključivo skladište za Dalmaciju: 22-25

Tvrđka Faust Juchiostrl — Šibenik.

STECKENPFERD --

od Ilijanova mlička **SAPUN**

najblaži sapun za kožu koja i proti sunčanim pjegama.

Dobiva se svugdje.

28-40

Družbe sv. Ćirila i Metoda
za Istru izvršno sredstvo
protiv svakog

Prsni bonboni.

Omot po 20 filira. Dobiva se svugdje.
Glavno skladište: PAVAO BAAR, Varaždin.

CEMENT

tvornice Portlandcimenta iz Splita, dobiva se kod mene i to uz cene za 100 kg. franko obala Šibenik:

Za količice sastojeće se od 3 do 5 vagona po K 3-90.

Za količice sastojeće se od pol do 3 vagona po K 4-—.

Na male količice po K 4-50, franko magazin.

Prazne vreće moraju se kroz rok od 30 dana franko nazad povratiti, inače račun 50 filira po komadu.

Jamčec za tačnu i brzu poslugu bi-lježim se sa

osobitim štovanjem

Sime Tarle,
trgovac.

Loze navrnute

svakovrstne liepe prve vrsti dalmatinske na podlozi Aramon X Rup. G. I., Rip. X Rup. 3309 i Rup. Monticola. Ove vrsti žilavice i reznice Rip. X Berlandieri-Telekt.

Čisti sortimenti mogu se dobiti kod:

Forčić i drug

Trtnica-Lozar Komen (Primorsko).

Cienik se šalje na zahtiev franko.

Prodavaju se

3 razne kočije

Za potanje obaviesti obratiti se valja na gosp. V. Macale, Šibenik.

Hrvati i Hrvatice!

Pomozite Družbu
Sv. Ćirila i Metoda

Školske knjige i sve druge

školske potrebštine za uče-nike realke i pučkih škola

prodaje Antun Ciulić. ◆

Šibenik ◆ Glavna ulica.

NIUSOL

pripravljen od BERGMANNA I DR. U TEČENU O.JE. jest i ostaje kao i do sada najbolje od svih modernih sredstava za

bojadisanje kose

i dobiva se za plavu, kestenjastu i crnu boju uz cieniu od K 2-50 po flaši.

Prodaje se kod: 18-20

Vinka Vučića, Drogarija -- Šibenik.

Hrvatska tiskara u Šibeniku

preporučuje svoje bogato obnovljeno skladište tiskanica za občine i župne urede. Naručbine se obavljaju brzo i tačno a cienne su vrlo umjerene.

Najmodernije posjetnice i vjenčane karte uz vrlo umjerene cienne izradjuje

Hrvatska tiskara u Šibeniku.

HRVATSKA TISKARA DR. KRSTELJ I DRUG

Skladište tiskanica za ŠIBENIK (DALMACIJA). Papira. Moderno uređene i žup. urede. — djena knjigevežnica.

P. n.

Hrvatska tiskara u Šibeniku namjerava izdati za tekuću godinu 1910.

ZIDNI KALENDAR

Koji će biti veličine 50x70 cm., a biti će izradjen na liepoj i gladkoj hartiji i u više boja.

Sredinu kalendara zauzeti će kalendarski dio, a ostalo prazno mjesto ustupiti će pojedimim poduzećima za oglašivanje.

Pošto će se kalendar štampati u više hiljada primjeraka, a razaslati kao reklamu u sve krajeve naše monarhije, držimo, da će ovo za svakoga biti vrlo zgodna prilika kojom bi svoj proizvod preporučiti mogao.

Za oglas, koji zauzima prostor od 4x7 cm., plaća se 4 K, za 4x10 6 K, za 6x12 10 K, a za prostor od 8x14 12 K.

Sve upite i naručbe valja slati samo pismeno na dolepodpisanu tiskaru. Oglasi se primaju najdulje do 1. studenoga o. g.

S poštovanjem

HRVATSKA TISKARA (Dr. Krstelj i drug).

I. hrv. tvornica voštanih svieća Vlad. Kulića u Šibeniku.